

**IZVJEŠTAJ O RADU PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2024. GODINU**

SARAJEVO, januar 2025.

Sadržaj

Poglavlje I. Uvodna napomene.....	3
Poglavlje II. Aktivnosti Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH.....	5
Odjeljak A. Postupanje po pritužbama.....	5
1. Prijem kandidata u vojnu službu u početnom činu podoficira po preporuci komandanta.....	6
2. Vođenje disciplinskih postupaka.....	6
3. Naknade koje nemaju karakter plaće.....	7
4. Položaj i status žena u Oružanim snagama BiH.....	10
5. Pojedinčani specifični slučajevi.....	11
Odjeljak B. Pružanje pravne pomoći.....	13
Poglavlje II. Ostale aktivnosti koje je parlamentarni vojni povjerenik BiH realizirao u 2024. godini.....	14

POGLAVLJE I.

UVODNE NAPOMENE

U skladu s članom 5. stav (1) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), parlamentarni vojni povjerenik Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: vojni povjerenik) podnosi Parlamentarnoj skupštini BiH Izvještaj o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2024. godinu.

Shodno članu 1. stav (2) Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH, pozicija vojnog povjerenika ustanovljena je s ciljem jačanja vladavine prava, zaštite ljudskih prava i sloboda profesionalnih vojnih lica i kadeta u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu odbrane BiH, kako je to garantirano Ustavom BiH i međunarodnim sporazumima u njegovom dodatku. Ured vojnog povjerenika nezavisno je tijelo Parlamentarne skupštine BiH s nadležnošću za: a) istraživanje specifičnih pitanja po uputstvu Parlamentarne skupštine BiH i Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH. Uputstva se mogu izdati samo ako se pitanje ne razmatra u okviru djelovanja Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH, a vojni povjerenik može i sam zatražiti da Zajednička komisija za odbranu i sigurnost BiH izda uputstva za istraživanje specifičnih pitanja; b) preduzimanje aktivnosti na osnovu vlastite procjene kada u obavljanju svojih nadležnosti dobije informacije od članova Parlamentarne skupštine BiH ili razmatranjem pritužbi vojnih lica i kadeta, te na bilo koji drugi način uoči okolnosti koje upućuju na kršenje ljudskih prava i sloboda vojnih lica i kadeta.

Pravni okvir djelovanja vojnog povjerenika čine:

1. Zakon o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09),
2. Zakon o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13 i 19/16),
3. Zakon o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17), te Poslovnik o radu parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 8/10).

Polazeći od stava izraženog u Preporuci Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope, broj 1742/2006 (Ljudska prava pripadnika Oružanih snaga, čl. 2. i 4.) da su „pripadnici oružanih snaga građani u uniformi koji moraju uživati ista osnovna prava, uključujući ona u Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i revidiranoj Evropskoj socijalnoj povelji, i istu zaštitu svojih prava i dostojanstva kao svaki drugi građanin u granicama nužnosti vojne službe“, vojni povjerenik je, djelujući na osnovu pritužbi profesionalnih vojnih lica i posjeta komandama i jedinicama Oružanih snaga BiH, nastojao uticati na Ministarstvo odbrane BiH i nadležne u sistemu Oružanih snaga BiH da pristupe otklanjanju uočenih kršenja ljudskih prava.

Rad vojnog povjerenika temelji se, osim na postupanju po pritužbama i posjetama kasarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, i na pružanju pravne pomoći profesionalnim vojnim licima.

Vojni povjerenik posebnu pažnju posvjećuje primjeni instituta "posredovanja", u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, te je kroz segment pružanja pravne pomoći profesionalnim vojnim licima uticao na otklanjanje uočenih kršenja njihovih prava bez provođenja istražnog postupka.

Shodno ustaljenoj praksi vojni povjerenik kontinuirano radi na unapređenju transparentnosti mnogih procesa u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH. Što su procesi transparentniji i rezultati rada onih koji odlučuju vidljiviji, time se više jača povjerenje u

profesionalizam Oružanih snaga BiH, te smanjuje prostor za nezadovoljstvo i žalbe. Tokom svog rada vojni povjerenik uvijek ističe da principi jednakih mogućnosti, zakonitosti i transparentnosti moraju biti imperativ u procesu vođenja karijere profesionalnih vojnih lica.

Tokom izvještajnog perioda Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH imao je profesionalnu saradnju s Ministarstvom odbrane BiH, Zajedničkim štabom Oružanih snaga BiH (u daljnjem tekstu: Zajednički štab OSBiH) i Generalnim inspektoratom Ministarstva odbrane BiH (u daljnjem tekstu: Generalni inspektorat). Također, treba spomenuti i dobru saradnju s Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH koja se ostvaruje razmjenom predmeta shodno nadležnosti jedne i druge institucije za njihovo rješavanje, a s ciljem unapređenja kvaliteta zaštite ljudskih prava i sloboda.¹

Na kraju, vojni povjerenik sa zadovoljstvom ističe izuzetnu saradnju sa Zajedničkom komisijom za odbranu i sigurnost BiH.

¹ Saradnja se realizira na osnovu Smjernica o osnovama saradnje parlamentarnog vojnog povjerenika BiH s Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH, broj: 01, 02-34-6-1429/09 od 24. 12. 2009.

POGLAVLJE II.

AKTIVNOSTI UREDA PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BOSNE I HERCEGOVINE

Odjeljak A. Postupanje po pritužbama

U kontekstu provođenja parlamentarne kontrole rada i drugih pitanja u oblasti zaštite ljudskih prava i sloboda u vezi s vojnim licima i kadetima u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu odbrane BiH, svako profesionalno vojno lice ili kadet u Oružanim snagama BiH ima pravo neposredno kontaktirati s vojnim povjerenikom, te podnijeti pritužbu. U izvještajnom periodu najveći broj postupaka i istraga otvoren je na osnovu pritužbi profesionalnih vojnih lica (u daljnjem tekstu: PVL). Osim postupanja po pritužbama, vojni povjerenik ovlašten je da postupa po službenoj dužnosti kada u provođenju svojih nadležnosti dobije informacije ili uoči okolnosti koje upućuju na kršenje ljudskih prava i sloboda profesionalnih vojnih lica i kadeta.

Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH je tokom 2024. godine zaprimio 30 pritužbi² i 31 zahtjev za pružanje pravne pomoći, pri čemu je provedeno 45 postupaka i istraga o osnovanosti prijave profesionalnih vojnih lica, dok su ostali zahtjevi riješeni posredovanjem između podnosioca zahtjeva i odgovornih osoba u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH.

Najznačajnije oblasti koje su bile predmet rada Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH tokom izvještajnog perioda su:

1. prijem kandidata u vojnu službu u početnom činu podoficira po preporuci komandanta,
2. vođenje disciplinskih postupaka,
3. naknade koje nemaju karakter plaće,
4. položaj i status žena u Oružanim snagama BiH,
5. pojedinačni specifični slučajevi.

U nastavku dajemo pregled pojedinačnih slučajeva za svaku navedenu oblast, a koji svojim sadržajem najbolje objašnjavaju predmetnu problematiku, te značajem upućuju na sistemske probleme koji obuhvataju sva profesionalna vojna lica.

² I tokom 2024. godine zaprimljen je manji broj pritužbi profesionalnih vojnih lica iz dva razloga:

1. zbog obustavljanja učešća pripadnika Oružanih snaga BiH u Misiji mira u Islamskoj Republici Afganistan,
2. zbog preventivnog djelovanja u postupku praćenja realizacije konkursnih procedura za prijem u Oružane snage BiH, te kroz djelovanje pružanja pravne pomoći s ciljem uklanjanja nedostataka čim budu uočeni.

² U ovom izvještajnom periodu pritužbe i zahtjevi za pravnu pomoć više su bile usmjerene na sistemska rješenja, te su obuhvatali određene grupacije PVL-a ili ih je podnijelo više lica, ali su objedinjavani u jedinstven postupak.

1. Prijem kandidata u vojnu službu u početnom činu podoficira po preporuci komandanta

Ministarstvo odbrane BiH je i tokom 2024. provodilo procedure prijema profesionalnih vojnih lica u početni čin podoficira po preporuci komandanta, s ciljem da se najboljim profesionalnim vojnim licima u kategoriji vojnika pruži prilika da promijene kategoriju u podoficira.

Tako je u predmetima broj: UP1/05/3-37-3-43/24 i broj: UP1/05/3-37-3-42/24 vojni povjerenik provodio istrage u vezi s nepravilnostima prilikom odabira kandidata za prijem u kategoriju podoficira na prijedlog komandanta. Pritužbe su se odnosile na pitanja dosljedne primjene Pravilnika o prijemu u vojnu službu ("Službeni glasnik BiH", br. 23/18, 42/21, 54/22 i 18/24).

Na osnovu prikupljenih dokaza i utvrđenih činjenica, vojni povjerenik zatražio je od Zajedničkog štaba OSBiH očitovanje o tome zašto nisu ispoštovane preporuke, te koje se aktivnosti planiraju preduzeti kako bi se nepravilnosti ispravile, s obzirom na to da je u Izvještaju Generalnog inspektorata MOBiH broj: IGAR 05-03-32-1-178-11/24 utvrđeno da je prijava osnovana, te da Zajednički štab OSBiH nije realizirao izdate preporuke ministra odbrane BiH. Također, zatraženo je i očitovanje da li će biti standardiziran postupak predlaganja i izbora kandidata za prijem po preporuci komandanta.

U svojim odgovorima Zajednički štab OSBiH, između ostalog, istakao je da:

- je odmah po saznanju, preduzeo sve mjere, radnje i postupke s ciljem dosljedne primjene Pravilnika o prijemu u vojnu službu,
- je izdao naređenje o preduzimanju konkretnih mjera i postupaka,
- će u narednom periodu vršiti i dodatne kontrole kako glavnih potčinjenih komandi, tako i nižih nivoa komandovanja i kontrole K2,
- je u toku izrada novog Pravilnika o prijemu u vojnu službu, u o koji će biti ugrađene sve naučene lekcije, prednosti, te uklonjeni nedostaci, evidentirani u toku primjene važećeg pravilnika.

Vojni povjerenik aktivno će pratiti realizaciju mjera koje je Zajednički štab OSBiH definirao tokom provođenja konkursnih procedura prijema kandidata po preporuci komandanta.

Na kraju, vojni povjerenik ponovo ističe potrebu izmjene zakonskih i podzakonskih propisa kojim bi se reguliralo da se licima koja su jednom primljena u profesionalnu vojnu službu Oružanih snaga BiH promjenom kategorije vojnik – podoficir – oficir ne prekida ugovorni i radni odnos za vrijeme trajanja osnovne obuke.

2. Vođenje disciplinskih postupaka

Kada su u pitanju pritužbe koje se odnose na vođenje disciplinskog postupka, vojni povjerenik ne upušta se u meritum predmeta jer je sudionicima disciplinskog postupka dat širok spektar mogućnosti pravne zaštite, te u tom kontekstu vojni povjerenik izričito prati poštivanje propisanih procedura.

Razmatrajući pritužbe grupirane u ovu oblast, vojni povjerenik je, postupajući po pritužbi, broj UP1/05/3-37-3-46/24, vršio analizu primjene normi Pravilnika o prijemu u vojnu službu ("Službeni glasnik BiH", br. 23/18, 42/21, 54/22 i 18/24) i Pravilnika o vojnoj disciplini i disciplinskom postupku ("Službeni glasnik BiH", broj 62/21) u slučaju disciplinske greške i disciplinskog prijestupa kandidata na obuci u Oružanim snagama BiH. Predmet postupka bilo je Rješenje Komisije za izbor vojnika u Oružanim snagama BiH, kojim je kandidatu prekinuta osnovna vojna obuka i imenovani je isključen iz daljnjeg prijema u vojnu službu.

S tim u vezi vojni povjerenik zatražio je očitovanje od Ministarstva odbrane BiH, uz konstataciju da dva propisa na snazi u Ministarstvu odbrane BiH na različite načine, u proceduralnom smislu, tretiraju isto ili slično pitanje.

Rješenje Komisije za izbor vojnika u Oružanim snagama BiH doneseno je u skladu s Pravilnikom o prijemu u vojnu službu ("Službeni glasnik BiH", br. 23/18, 42/21, 54/22 i 18/24), s tim da u preambuli samog Rješenja nije pravilno naveden propis na koji se poziva. Također, svjesni smo da su prava i obaveze kandidata na obuci regulirani Ugovorom o osnovnoj vojničkoj obuci.

Međutim, kada se s druge strane analiziraju odredbe Pravilnika o vojnoj disciplini ("Službeni glasnik BiH", broj 62/21), dolazimo u situaciju da se i odredbe pravilnika podjednako odnose na poštivanje vojne discipline kandidata na obuci, što za sobom povlači obavezu i primjene Pravilnika i njime propisanih procedura u slučaju kršenja vojne discipline.

Činjenica je da se Pravilnik o vojnoj disciplini i disciplinskom postupku podjednako odnosi i na kandidate na obuci, a da su izuzeci navedeni samo kod izricanja disciplinskih mjera, ali ne i kod same primjene Pravilnika.

Vojni povjerenik smatra da sve ovo dovodi do pravne nesigurnosti, te da je evidentno da su na snazi dva pravilnika u kojima se isto pitanje i sankcija tretiraju različitim postupcima, a što u konačnici može imati ozbiljne posljedice po Ministarstvo odbrane BiH u slučaju sudskih postupaka.

Polazeći od normi Pravilnika o vojnoj disciplini i disciplinskom postupku da se "svako smatra nevinim za povredu vojne discipline dok se konačnom naredbom nadređenog ili odlukom vojnodisciplinskog vijeća ne utvrdi njegova krivica" te da "sumnja u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja disciplinske greške ili disciplinskog prijestupa ili od kojih zavisi primjena neke odredbe Zakona o službi i ovog pravilnika, nadređeni ili vojnodisciplinsko vijeće rješenjem ili odlukom rješava na način koji je povoljniji za lice protiv kojeg se vodi postupak", vojni povjerenik traži da se preispitaju norme oba pravilnika na koje se odnosi ovaj akt.

Ministarstvo odbrane BiH u svom odgovoru je, između ostalog, istaklo da je u toku izrada novog Pravilnika o prijemu u vojnu službu, te da će Radna grupa razmatrati i ovo pitanje s ciljem nalaženja optimalnih rješenja.

Među pitanjima u vezi s vođenjem disciplinskog postupka izdvajaju se i pritužbe zbog neprimjerenih objava na društvenim mrežama, od kojih je većina bila nesnovana.

3. Naknade koje nemaju karakter plaće

Vojnom povjereniku obraćala su se profesionalna vojna lica koja su iz kategorije vojnika primljena u početni čin podoficira, te su izgubili pravo na naknadu za odvojeni život, jer se njihov status tretira kao da su prvi put primljeni u Oružane snage BiH. S druge strane, pravo na naknadu za odvojeni život nije povezano s pravom na naknadu za smještaj, već je uslovljeno *postupkom premještaja po potrebi službe*.

U vezi s ovim sistemskim problemom vojni povjerenik je utvrdio sljedeće:

1. Zakonom o službi u OSBiH ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09, 74/10, 42/12 i 41/16) definirano je da su profesionalna vojna lica vojnici, podoficiri, oficiri i generali, a članom 14. ovog zakona utvrđeno je da se vojnik prima u čin vojnika, podoficir u početnom činu podoficira, te oficir u početnom činu oficira;
2. Osim navedenim zakonom, sve procedure u vezi s prijemom u profesionalnu vojnu službu u OSBiH uređene su Pravilnikom o prijemu u vojnu službu ("Službeni glasnik BiH", br. 23/18, 42/21, 54/22 i 18/24) u kome je, između ostalog, u članu 11. stav (1) navedeno da se "prijem

lica u vojnu službu u OSBiH vrši na osnovu konkursa ili oglasa, u početnom činu vojnika, podoficira i oficira";

3. Prijem u svaku od kategorija – vojnici, oficiri, podoficiri – tumači se kao početak službe, te je u svim propisima naznačeno da se primaju u "početnom činu", a kao posljedica toga je i prekid službe u OSBiH po donošenju odluke o upućivanju kandidata na osnovnu podoficirsku/oficirsku obuku;
4. Ostvarivanje prava svih zaposlenih u institucijama Bosne i Hercegovine, što se odnosi i na profesionalna vojna lica, regulirano je Odlukom Vijeća ministara BiH o načinu i postupku ostvarivanja prava zaposlenih u institucijama BiH na troškove smještaja, naknadu za odvojeni život i naknadu za privremeno raspoređivanje ("Službeni glasnik BiH", br. 42/12, 78/12, 51/13, 68/18, 79/22 i 24/23);
5. U članu 4. navedene odluke utvrđeno je:

"(1) Profesionalno vojno lice koje je **premješteno po potrebi službe** ima pravo na mjesečnu naknadu za odvojeni život u iznosu od 300,00 KM od dana stupanja na dužnost, pod uslovom da mu je prebivalište udaljeno više od 80 km od mjesta službe u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu odbrane BiH u koju je raspoređen.

(2) Profesionalno vojno lice koje je **premješteno na vlastiti zahtjev nema pravo na naknadu** za odvojeni život."

Na isti način pitanje naknade za odvojeni život regulirano je i za policijske službenike, te službenike Uprave za indirektno oporezivanje BiH i vezano je za raspoređivanje zbog potrebe službe, uz izričito navođenje da ovo pravo na naknadu ne pripada "policijskom službeniku/zaposlenom u UIOBiH koji je prvi put raspoređen na posao.
6. Iz svega navedenog evidentno je da je naknada za odvojeni život u direktnoj vezi s raspoređivanjem i premještajem zbog potrebe službe, te se ne odnosi na prvo postavljenje i zaposlenje. U konkretnom slučaju svaki prijem u početni čin podoficira/oficira tretira se kao prvo postavljenje, te je pitanje ostvarivanja prava na naknadu za odvojeni život uslovljeno premještajem kako je definirano citiranom odlukom.

Na probleme koje uzrokuje činjenica da se vojnicima i podoficirima Oružanih snaga BiH prekida služba prilikom prijema u kategorije podoficira i oficira, parlamentarni vojni povjerenik BiH ukazuje već duže vrijeme, pri čemu je ovaj problem ocijenjen kao sistemski. U Izvještaju o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH za 2023. istaknut je ovaj problem, te data preporuka da je potrebno pristupiti izmjeni zakonskih i podzakonskih propisa, jer služba u Oružanim snagama BiH počinje od prvog dana prijema u Oružane snage BiH i ne može se tretirati strogo odvojeno po kategorijama prijema – vojnik/podoficir/oficir.

U vezi s upitima o uslovima za ostvarivanje prava na troškove smještaja profesionalnih vojnih lica u skladu s Odlukom Vijeća ministara BiH o načinu i postupku ostvarivanja prava zaposlenih u institucijama BiH na troškove smještaja, naknadu za odvojeni život i naknadu za privremeno raspoređivanje ("Službeni glasnik BiH", br. 42/12, 78/12, 51/13, 68/18, 79/22 i 24/23) – (u daljnjem tekstu: Odluka Vijeća ministara BiH), u situaciji kupovine nekretnine u mjestu službe, vojni povjerenik je dao mišljenje i to kako slijedi:

1. Pravo na naknadu troškova smještaja za profesionalna vojna lica regulirano je članom 3. Odluke Vijeća ministara BiH u kojem je u stavu (1) istaknuto da "profesionalno vojno lice ima pravo na mjesečnu naknadu troškova smještaja od dana stupanja na dužnost pod uslovom da mu je mjesto prebivališta udaljeno više od 80 km od mjesta službe u OSBiH i MOBiH u koju je raspoređen (...)", dok je u stavu (2) istog člana dato pojašnjenje kada se ne može ostvariti pravo na naknadu za troškove smještaja i to "ako je profesionalnom vojnom licu obezbijeđen smještaj od strane poslodavca, on nema pravo na naknadu troškova smještaja." Iz citirane norme jasno je da se za ostvarivanje prava na naknadu troškova smještaja moraju kumulativno ispuniti dva uslova, i to:
 - a) da je mjesto prebivališta udaljeno više od 80 km od mjesta službe,
 - b) te da poslodavac nije osigurao smještaj.

2. Među izuzecima u primjeni i postupku ostvarivanja prava u Odluci Vijeća ministara BiH, član 17., nije navedeno posjedovanje nekretnine, te se u kontekstu ostvarivanja ovog prava cijene samo uslovi propisani u članu 3. iste odluke.
3. Skrećemo pažnju na odredbu člana 19. Odluke Vijeće ministara BiH u kojoj je na jasan način definirano da se "osnovanost zahtjeva na naknadu za odvojeni život i naknadu za troškove smještaja utvrđuje na osnovu podataka iz prijave o mjestu prebivališta prema službenim ličnim podacima". Svako lice je lično odgovorno za istinitost prijavljenih podataka, a postupak provjere stvarnog mjesta prebivališta, u slučaju osnovane sumnje, pokreće se prema utvrđenim procedurama od strane ovlaštenih organa.
4. Parlamentarni vojni povjerenik BiH ostaje pri svom mišljenju datom u predmetu broj: UP1/05/3-50-17-1-42/16 od 11.7.2016, a koje u nastavku prenosimo i u kontekstu ovih upita, i to kako slijedi:

Pravo na prebivalište građana Bosne i Hercegovine regulirano je Zakonom o prebivalištu i boravištu državljana Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 32/1, 56/08 i 58/15). U nastavku ćemo citirati pojedine odredbe ovog zakona koje bi mogle biti relevantne za predmetno pitanje.

"Član 1.

(...) Nijedna odredba ovog zakona se ne smije tumačiti tako da ograničava pravo državljana na slobodan izbor mjesta prebivališta/boravišta.

Član 2.

Podaci obuhvaćeni ovim zakonom obrađuju se, pohranjuju, koriste i dostavljaju s namjerom zadovoljavanja potreba državljana u uživanju njihovih prava i obavljanju dužnosti (...)

Član 3.

Pod prebivalištem smatra se opština ili distrikt u kojem se državljanin nastani s namjerom da tamo stalno živi.

Član 4.

Državljeni mogu prijaviti samo jedno prebivalište na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Član 8.

Prilikom prijavljivanja i odjavljivanja prebivališta državljeni su dužni da daju tačne i istinite podatke.

Član 8c.

Ako nadležni organ u postupku provedenom po službenoj dužnosti ili po zahtjevu stranke koja ima pravni interes utvrdi da je državljanin BiH prijavio prebivalište suprotno odredbama člana 8. stav (1) ovo zakona, rješenjem će poništiti prebivalište.

Član 11.

Agencija za identifikacione dokumente u skladu sa Zakonom o Agenciji za identifikaciona dokumenta, evidenciju i razmjenu podataka, putem elektronske obrade podataka vodi i održava centralnu evidenciju podataka o prebivlištu i boravištu državljana.

Član 36.

Nijedna odredba ovog zakona neće biti tumačena na način kojim se daje ili oduzima zakonsko pravo na privatnu ili društvenu imovinu."

Shodno citiranim odredbama Zakona o prebivalištu i boravištu državljana Bosne i Hercegovine, jasno je da je izbor mjesta prebivališta prepušten slobodnoj volji građana Bosne i Hercegovine, te da se prijava prebivališta vrši na način i pod uslovima propisanim ovim zakonom.

Mjesto prebivališta dokazuje se izvodom iz centralnu evidencije podataka o prebivalištu i boravištu državljana (CIPS prijava) koji je jedini valjan dokaz na osnovu kojeg se ostvaruju prava prema mjestu prebivališta.

*Kupovina nekretnine na teritoriji Bosne i Hercegovine ne znači po automatizmu i promjenu mjesta prebivališta. Sve dok građanin ne pokrene proceduru promjene mjesta prebivališta, u skladu s navedenim zakonom, tzv. **CIPS prijava i lična karta su jedina relevantna dokazna sredstva o mjestu prebivališta**. U prilog ovome je i presuda vijeća Apelacionog odjeljenja Suda BiH u predmetu broj: S1 2 K 010317 13 Kžk - kojom je M.B. oslobođen optužbe da je počinio krivično djelo prevara u službi, pri čemu je Sud BiH cijenio da su lična karta i CIPS-ova prijava relevantni za dokazivanje mjesta prebivališta.*

Lažno prijavljivanje prebivališta podliježe sankcioniranju prema odredbama Krivičnog zakona BiH, a utvrđuje se prema propisanim procedurama i kako je to navedeno u članu 8c navedenog zakona.

4. Položaj i status žena u Oružanim snagama BiH

Vojni povjerenik u sklopu svojih redovnih aktivnosti kontinuirano prati provođenje Politika rodne ravnopravnosti u Ministarstvu odbrane BiH, te u tom pravcu ističe da su preduzete značajne mjere ka unapređenju položaja i statusa žena u Oružanim snagama BiH. Pohvalne su sve mjere koje se preduzimaju u provođenju Akcionog plana o provođenju UN Rezolucije 1325 "Žene, mir i sigurnost". Kontinuirano se povećava broj žena primljenih u profesionalnu vojnu službu, te se u tom pravcu provode proaktivne kampanje, a također uspostavljena je i praksa da među kandidatima kojima se pruža prilika za napredovanje u službi moraju biti zastupljene i žene u skladu sa ostvarenim rezultatima i principima jednakih mogućnosti za sve.

Tako je u profesionalnu vojnu službu u toku 2024. godine po završetku školovanja na vojnim akademijama u inozemstvu od ukupno 30 kandidata primljeno sedam žena. Po završetku osnovne vojničke obuke, od ukupno 604 kandidata primljene su 92 žene, po okončanu osnovne podoficirske obuke od 314 kandidata primljene su 23 žene, te po okončanju osnovne oficirske obuke od 97 kandidata primljeno je 17 žena. Dakle, od ukupnog broja od 1045 primljenih osoba u profesionalnu vojnu službu u Oružanim snagama BiH, 139 je žena što je procentualno 13,3%.

Pitanje položaja i statusa žena u oružanim snagama kao posebna tema delegirana je na 16. međunarodnoj konferenciji institucija ombudsmena za oružane snage koja je, u organizaciji Ženevskog centra za upravljanje sektorom sigurnosti – DCAF-a i vojne povjerenice Bundestaga SR Njemačke, održana u Berlinu od 30. septembra do 2. oktobra 2024. Vojni povjerenik je, kao učesnik ove konferencije, učestvovao u usvajanju posebne Izjave s konferencije, koja, između ostalog, sadrži posebno poglavlje o ženama u oružanim snagama, i to kako slijedi:

"Podrška i briga tokom raspoređivanja – žene u oružanim snagama"

1. Učesnici su istakli važnost da se obaveza brige u oružanim snagama proširi na sve pripadnike, bez obzira na spol, godine ili porijeklo. Međutim, oni su priznali da se žene, posebno, suočavaju s jedinstvenim izazovima i da su često podložne diskriminatorskim politikama i praksama. Institucije ombudsmena su stoga jedinstvene u zalaganju za prava i potrebe žena u oružanim snagama, kao i u osiguravanju jednakog pristupa njezi i podršci.
2. Očuvanje dužnosti brige o ženama u oružanim snagama zahtijeva da se institucije ombudsmena bave rodno specifičnim pritužbama i nadgledaju vojnu politiku i praksu kako bi promovirale inkluzivnost i osjetljivost na rodne razlike, nastojeći da budu rodno

odgovorni. Korištenjem svojih mehanizama nadzora, institucije ombudsmena mogu raditi na otklanjanju nedostataka i njegovanju okruženja koje podržava jednake mogućnosti, pravičan tretman i pristup neophodnim resursima za žene na svim nivoima službe.

3. Učesnici su istakli važnost bavljenja vojnom politikom i diskursima koji oblikuju životna iskustva žena u oružanim snagama. Ključno je oduprijeti se suštinskim narativima koji usko definiraju uloge žena, fokusirajući se ne na eliminiranje razlika, već na osnaživanje različitih pojedinaca i prilagođavanje politike specifičnom vojnom kontekstu i jedinstvenim izazovima s kojima se žene suočavaju. Ovaj pristup zahtijeva snažno rukovodstvo, rješavanje osjetljivih struktura, efektivno komuniciranje o promjenama politike, mjerenje ishoda, a ne učinka, i institucionaliziranje promjena da bi se vojska pozicionirala kao predvodnik društvenog napretka. Institucije ombudsmena treba rutinski da procjenjuju uticaj ovih politika na žene u oružanim snagama, osiguravajući stalna prilagođavanja na osnovu svojih nalaza kako bi zadržale proaktivan pristup i podršku.
4. Učesnici su istakli potrebu da institucije ombudsmena imaju na snazi mjere koje štite podnosiocima pritužbi, posebno najugroženije, od represalija i reperkusija kako bi se održao integritet procesa postupanja po žalbama. Ovo zahtijeva snažne mjere zaštite, strogu povjerljivost i njegovanje kulture koja podstiče izvještavanje bez straha od odmazde.
5. Promoviranje različitosti unutar institucija ombudsmena za oružane snage je od suštinskog značaja za bolje razumijevanje i rješavanje izazova s kojima se suočavaju službenice. Raznolikost unutar institucija ombudsmena uvodi niz perspektiva i iskustava, jačajući njihov kapacitet da se efikasno zalažu za pravičan tretman i podršku za sve pripadnike službi."

Vojni povjerenik ističe da još uvijek treba mnogo raditi na poboljšanju uslova rada za žene u Oružanim snagama BiH u kasarnama i jednicama, te da očekuje da će Ministarstvo odbrane BiH i Zajednički štab OSBiH nastaviti aktivnosti na unapređenjima u svim segmentima pitanja rodne ravnopravnosti. Činjenica je da još uvijek Oružane snage BiH nemaju ženu u činu generalice, ali ohrabruje ideja da se od stava "da li ćemo" prešlo u narativ "kada ćemo" imati ženu u činu generalice.

5. Pojedinčani specifični slučajevi

U vezi s prijavom na postojanje elemenata diskriminacije, vojni povjerenik je od Zajedničkog štaba OSBiH tražio informaciju o tome da li je tačna tvrdnja da su sva formacijska mjesta blagajnika u Oružanim snagama BiH podoficirska, a da je samo u Centru za obuku u operacijama podrške miru formacijsko mjesto blagajnik-vojnik.

Također, vojni povjerenik zatražio je i informaciju o aktivnostima Zajedničkog štaba OSBiH kako bi se ova pozicija izjednačila sa istim ili sličnim u Oružanim snagama BiH, cijeneći obim poslova i specifičan nivo odgovornosti ovog formacijskog mjesta.

Zajednički štab OSBiH u svom odgovoru istakao je da je u Oružanim snagama 48 formacijskih mjesta koja u svom nazivu sadrže riječ "blagajnik", a u formacijskim činovima kreću su od vodnika do zastavnika I. klase, što su zapravo formacijski činovi podoficira. Istovremeno, potvrđeno je da je samo u Centru za obuku u operacijama podrške miru mjesto blagajnika u formacijskom činu vojnika. S obzirom na postojanje elemenata diskriminacije, Zajednički štab OSBiH konstatirao je da će za vrijeme vršenja ukupne analize formacije Oružanih snaga BiH

razmatrati iste i slične situacije, a s ciljem unapređenja uslova i statusa lica raspoređenih na specifična formacijska mjesta.

Postupajući po pritužbi broj: UP1/05/3-37-3-4/24, vojni povjerenik provodio je istragu o mogućem mobingu na radnom mjestu na štetu podnosioca pritužbe, te je utvrđivao da li je proces ocjenjivanja vođen u skladu s propisanim procedurama.

Prije svega, vojni povjerenik posebno ističe da, u skladu s dosadašnjom praksom, ni na koji način ne može utjecati na službene ocjene nadređenih, već samo izdejsstvovati da se procesi ocjenjivanja vode prema propisanim procedurama, uz poštivanje principa transparentnosti, profesionalizma i nepristrasnosti.

Na osnovu dostavljenih činjenica, vojni povjerenik nije utvrdio propuste nadležnih koji bi ukazivali na osnovanu sumnju da su prekršene odredbe Pravilnika o ocjenjivanju profesionalnih vojnih lica. Proces ocjenjivanja proveden je u skladu s važećim Pravilnikom i SOP-om, te u tom dijelu nisu utvrđeni propusti u pogledu procedura i postupanja ocjenjivača, višeg ocjenjivača, te postupka verificiranja ocjene.

U vezi s navodima postojanja elemenata mobinga na štetu podnosioca pritužbe, nisu utvrđena "ponašanja nadređenog iz kojih bi se moglo zaključiti da je imenovani radio na stvaranju neprijateljskog radnog okruženja, atmosfere straha ili ponižavanja, izolovanja svojih podređenih ili vrijeđanja njihovog dostojanstva."

Shodno ustaljenoj praksi za prikupljanje podataka prije početka grijne sezone, vojni povjerenik zatražio je od Ministarstva odbrane BiH i Zajedničkog štaba OSBiH informaciju o preduzetim aktivnostima u pravcu osiguranja grijanja u kasarnama i jedinicama OSBiH.

Naime, Ured vojnog povjerenika BiH je, s ciljem provjere trenutnog stanja, zatražio informaciju o tome da li su otklonjeni svi uočeni nedostaci iz prethodne sezone kako bi se osigurao normalan početak nove grijne sezone na svim lokacijama OSBiH, te da li je nabavljena dovoljna količina energenata.

Zajednički štab OSBiH dostavio je tražene informacije aktom broj: 16-09-03-28-48-131/24 od 22.11.2024, u kojem je, između ostalog, navedeno sljedeće:

- u odnosu na grijnu sezonu 2023/2024, za koju nismo imali potpisane ugovore za osnovno održavanje, servisiranje, remont i sanaciju termoelektričnih postrojenja u krugu lokacija Oružanih snaga BiH, Ministarstvo odbrane BiH je za grijnu sezonu 2024/2025 sklopilo ugovore, te se pristupilo servisiranju, pregledu i sanaciji termoelektričnih postrojenja;
- zaključno s datumom slanja informacije na većini lokacija Oružanih snaga BiH grijanje je u funkciji;
- na lokaciji kasarne "Bilećki borci" u Bileći nije moguće uspostaviti rad sistema za zagrijavanje zbog toga što na cijelom sistemu postoji nekoliko kvarova koji se ne mogu otkloniti kapacitetima Oružanih snaga BiH, a objekti se zagrijavaju alternativnim putem.

U odgovoru Ministarstva odbrane BiH, broj: 11-03-26-2319-60/24 od 13. 12. 2024, istaknuto je:

- zaključno s datumom slanja informacije na većini lokacija Oružanih snaga BiH grijanje je u funkciji;
- uočeni kvarovi na pojedinim lokacijama u fazi su sanacije,

- osim na lokaciji kasarne u Bileći, i jedan objekat na lokaciji kasarne "Vojvoda Radomir Putnik" u Doboju trenutno nije spojen na centralni sistem zagrijavanja lokacije. Sanacija unutrašnjih instalacija grijanja je planirana za 2025.

Potrebna količina energenata je ili nabavljena ili je u postupku nabavke, te se ne očekuju veći problemi u vezi s održavanjem grijanja na lokacijama Oružanih snaga BiH.

Odjeljak B. Pružanje pravne pomoći

Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH je tokom izvještajnog perioda zaprimio 31 zahtjev za pružanje pravne pomoći, u situacijama kada profesionalna vojna lica nisu željela podnijeti pritužbu, već su samo tražila tumačenje određenog propisa, pravni savjet ili stručnu pomoć prilikom rješavanja određenih statusnih pitanja.

Naime, kroz institut posredovanja vojni povjerenik nastojao je da se eventualni problemi sagledaju i pokušaju riješiti na nivou matičnih jedinica. Također, kroz razgovor s profesionalnim vojnim licima vojni povjerenik je, kad god je bilo moguće, pružajući pravnu pomoć uticao na otklanjanje eventualnih nepravilnosti, a sve s ciljem zaštite prava, s jedne strane, te stvaranja povoljnijih uslova za rad u radnim sredinama, s druge strane.

U izvještajnom periodu najveći broj slučajeva pravne pomoći evidentiran je u sljedećim oblastima:

- molbe za premještaj na nove lokacije zbog bolesti ili porodičnih potreba,
- prijave mogućeg mobinga i uznemiravanja,
- narušeni međuljudski odnosi u radnom okruženju,
- nepravilnosti u postupku ocjenjivanja,
- mogućnosti produženja profesionalne vojne službe nakon sticanja uslova za penzionisanje,
- disciplinski postupak,
- ostvarivanje prava iz radnih odnosa,
- pravna pomoć prilikom prijema u Oružane snage BiH ili napredovanju u službi,
- premještaj/prekomanda profesionalnog vojnog lica,
- pitanja iz domena primjene Pravilnika o profesionalnom razvoju i upravljanju karijerom u MOBiH i OSBiH,
- tumačenje pravnih propisa.

Na sve zahtjeve za pravnom pomoći Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH odgovorio je blagovremeno i pružio potrebnu pravnu i stručnu pomoć. U tom procesu vojni povjerenik ostvario je kontakte sa svim nadležnim za rješavanje konkretnog problema, odnosno pružanje potrebne pomoći, te po potrebi skrenuo pažnju na eventualno učinjene propuste, pri čemu je data mogućnost za njihovo otklanjanje.

POGLAVLJE II.

OSTALE AKTIVNOSTI KOJE JE VOJNI POVJERENIK REALIZIRAO U 2024. GODINI

S ciljem potpunog informiranja o aktivnostima Ureda tokom 2024. godine, navodimo podatke o sastancima vojnog povjerenika, posjetama kasarnama i jedinicama Oružanih snaga BiH, te ostale aktivnosti koje su preduzimane radi obavljanja parlamentarne kontrole rada, s jedne strane, a ujedno i izvršavanja zakonskih ovlaštenja, s druge strane.

Dakle, osim rada po pritužbama, što je primarni zadatak vojnog povjerenika, tokom 2024. godine realiziran je niz drugih aktivnosti, a čiji pregled dajemo hronološki u nastavku.

Januar 2024.

- 11. 1. 2024 - posjeta Komandu za obuku i doktrinu OSBiH (KOiD) na lokaciji Kasarne „Travnik“;
- 12. 1. 2024 - božićni prijem u Kasarni "Kozara" u Banjoj Luci u organizaciji Ministarstva odbrane BiH;
- 29. 1. 2024 - ceremonija primopredaje dužnosti generalnog inspektora Ministarstva odbrane BiH između brigadnog generala Mirsada Ahmića i brigadira Edina Fake;
- 31. 1. 2024 - ceremonija primopredaje komandne dužnosti EUFOR-a u Bosni i Hercegovini između generalmajora Helmuta Habermajera i generalmajora Lasla Štica;
- 31. 1. 2024 - ceremonija primopredaje dužnosti načelnika Zajedničkog štaba OSBiH između generalpukovnika Senada Mašovića i generalmajora Gojka Kneževića.

Februar 2024.

- 8. 2. 2024 - radni sastanak sa zamjenikom šefa Misije OSCE-a u BiH Thomasom Buschom i predstavnicima Odjela za sigurnosnu saradnju Misije OSCE-a u BiH;
- 12. 2. 2024 - Međunarodna konferencija "Članovi parlamenata i vjerski lideri za mir i suživot";
- 13. 2. 2024 - sastanak s vojnim atašekom Savezne Republike Njemačke u Bosni i Hercegovini pukovnikom Franzom-Josefom Nolteom;
- 27. 2. 2024 - 16. godišnja analiza iz oblasti upravljanja personalom Ministarstva odbrane BiH i Oružanih snaga BiH;
- 28. 2. 2024 - Godišnja konferencija o obuci Oružanih snaga BiH.

Mart 2024.

- 7. 3. 2024 - proširena tematska sjednica Komisije za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH koja je, u saradnji s Agencijom za ravnopravnost spolova BiH, održana o temi "Društveno-ekonomska pitanja osnaživanja žena za učešće u donošenju odluka u Bosni i Hercegovini"
- 7. 3. 2024 - sastanak s direktoricom Agencije za ravnopravnost spolova BiH Samrom Filipović-Hadžiabdić;
- 11. 3. 2024 - radna posjeta Zajedničkom štabu Oružanih snaga BiH;
- 13. 3. 2024 - ceremonija otvaranja vojnog objekta za obilježavanje naoružanja br. 16 na lokaciji Oružanih snaga BiH "Tufo Buza" u Visokom;

- 20. 3. 2024 - iftar u organizaciji Ministarstva odbrane BiH i vojnog muftijstva – Dom OSBiH;

April 2024.

- 24. 4. 2024 - Godišnja analiza deminiranja i protuminskih akcija za 2023. godinu koja je, u organizaciji Ministarstva odbrane BiH i Oružanih snaga BiH, održana u Bihaću;
- 26. 4. 2024 - posjeta Generalnom inspektoratu Ministarstva odbrane BiH;
- 29. 4. 2024 – sastanak s predstavnicima Unije veterana Slovačke Republike.

Mai 2024.

- 8. 5. 2024 – učešće u sastanku Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH s brigadnom generalicom Pamelom L. McGahom i brigadnim generalom Matthewom A. Valasom koji preuzima dužnost komandanta Štaba NATO-a u Sarajevu;
- 10. 5. 2024 - obilježavanje dana III. pješadijskog (RS) puka Oružanih snaga BiH - Banja Luka;
- 15. 5. 2024 - sastanak s predstavnicima Sindikata državnih službenika i zaposlenika Parlamentarne skupštine BiH;
- 15. 5. 2024 – prisustvo aktivnostima pripadnika Deminerskog bataljona Brigade taktičke podrške Operativne komande Oružanih snaga BiH povodom blagdana Vaskrsa, koje su održane u Trnovu i Kalinoviku;
- 23. 5. 2024 - posjeta 4. pješadijskoj brigadi Operativne komande Oružanih snaga BiH na vojnoj lokaciji Kasarne "Božan Šimović" u Čapljini;
- 27. 5. 2024 - svečana ceremonija dodjele mrasele novom vojnom muftiji Nesibu ef. Hadžiću, koja je održana u organizaciji Ureda vojnog muftije Ministarstva odbrane BiH;
- 31. 5. 2024 - sastanak sa zamjenikom načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga BiH generalmajorom Mirsadom Ahmićem.

Juni 2024.

- 4. 6. 2024 - sastanak s povjerenicom za odbrambena pitanja Bundestaga Savezne Republike Njemačke dr. Evom Hogl;
- 11. 6. 2024 – ceremonija otvaranju objekta straže OSBiH u Kasarni "Rajlovac" u Sarajevu, koji je u potpunosti renoviran u skladu s rodnoosjetljivim građevinskim i arhitektonskim standardima;
- 12. i 13. 6. 2024 - Godišnji sastanak predstavnika komisija za odbranu i sigurnost parlamenata zemalja Jugoistočne Evrope, koji je u saradnji Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH, Ženevskog DCAF-a, Misije OSCE-a u BiH i RACVIAC-a održan u Sarajevu;
- 20. 6. 2024 - posjeta Centru za osnovnu obuku Komande za obuku i doktrinu Komande za podršku OSBiH. Tom prilikom vojni povjerenik je s komandantom Centra, predstavnicima Zajedničkog štaba OSBiH, Komande za podršku i Komande za obuku i doktrinu sagledao uslove života i rada u ovoj jedinici, te preduzete aktivnosti za prihvatanje 31. klase kandidata za osnovnu vojničku obuku;
- 28. 6. 2024 - svečanost obilježavanja Vidovdana, krsne slave 3. pješadijskog puka (Republika Srpska) Oružanih snaga BiH. Svečanost je održana u Crkvi kneza Lazara u općini Jezero;

Juli 2024.

- 30. 7. 2024 - svečanost obilježavanja 97. godišnjice osnivanja Kineske narodnooslobodilačke armije;

August 2024.

- 20. 8. 2024 - sastanak s Tomislavom Jankovićem, narodnim poslanikom iz Narodne skupštine Republike Srbije, koji je član Odbora za odbranu i unutrašnje poslove Narodne skupštine;
- 28. 8. 2024 - oproštajna posjeta vojnog atašea Savezne Republike Njemačke pukovnika Franz-Josefa Noltea.

Septembar 2024.

- 3. 9. 2024 - sastanak s novoimenovanim generalnim inspektorom Generalnog inspektorata Ministarstva odbrane BiH brigadirom Edinom Fakom;
- 13. 9. 2024 - godišnja operativna vojna vježba pod nazivom "EUFOR – brzi odgovor 24";
- 27. 9. 2024 - svečanosti obilježavanja 75. godišnjice osnivanja Narodne Republike Kine;
- 30. 9 - 2. 10. 2024 - 16. svjetska konferencije ombudsmena za oružane snage koja je, u organizaciji Ženevskog centra za upravljanje sektorom sigurnosti (DCAF) i parlamentarne vojne povjerenice Bundestaga, održana u Berlinu;

Oktobar 2024.

- 11. 10. 2024 - sastanak s predstavnicima Generalnog inspektorata Ministarstva odbrane BiH;
- 22. 10. 2024 - prijem povodom Nacionalnog praznika Republike Austrije;

Novembar 2024.

- 6 - 8.11. 2024 - Druga konferencija Mreže načelnika generalštabova „Žene, mir i sigurnost“ (WPS);
11. 11. 2024 - svečanost obilježavanja 30. godišnjice usvajanja OSCE-ovog Kodeksa ponašanja u vojno-političkim aspektima sigurnosti;
- 12. 11. 2024 - svečanost obilježavanja Dana osnivanja Oružanih snaga Savezne Republike Njemačke;
- 12. 11. 2024 – krsna slava vojnih sveštenika u Ministarstvu odbrane BiH i Oružanim snagama BiH;
- 28. 11. 2024 - svečana ceremonija Zajedničkog štaba OSBiH povodom obilježavanja 19. godišnjice i Dana Oružanih snaga BiH;
- 28.11.2024 - svečana akademija Ministarstva odbrane BiH povodom obilježavanja 19. godišnjice i Dana Oružanih snaga BiH;

Decembar 2024.

- 2. 12. 2024 - svečanost obilježavanja 20. godišnjice Misije ALTEA EUFOR-Althea u Bosni i Hercegovini;

- 13. 12. 2024 - ceremonija završetka osnovne vojničke obuke 32. klase pripadnika Oružanih snaga BiH koja je održana u Centru za osnovnu obuku Komande za obuku i doktrinu Komande za podršku OSBiH u Pazariću;
- 26. 12. 2024 - sastanak sa zamjenikom načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga BiH generalmajorom Mirsadom Ahmićem.

PARLAMENTARNI
VOJNI POVJERENIK
Boško Šiljegović